

STOLAC

Cilj ove komparativne analize je utvrditi u kojoj su mjeri razvojne strategije Opštine Stolac usklađene sa razvojnim potrebama poslovnog i civilnog društva, koje su identifikovane u ovoj opštini tokom terenskog dijela istraživanja.

Analizom je obuhvaćeno 15 od ukupno 17 postojećih ciljeva održivog razvoja, koje je utvrdila Generalna skupština Ujedinjenih nacija (UN) sa ciljem da posluže kao globalne smjernice ka održivom razvoju. Obuhvaćeni su slijedeći ciljevi održivog razvoja:

- svijet bez siromaštva;
- svijet bez gladi;
- zdravlje i blagostanje;
- kvalitetno obrazovanje;
- rodna ravnopravnost;
- čista voda i sanitarni uslovi;
- pristupačna energija iz čistih izvora;
- dostojansten rast i ekonomski rast;
- smanjenje nejednakosti;
- održivi gradovi i zajednice;
- očuvanje klime;
- očuvanje vodenog svijeta;
- očuvanje života na zemlji;
- mir, pravda i snažne institucije;
- partnerstvom do cilja.

Analizom je utvrđeno da su razvojni strateški dokumenti Opštine Stolac usklađeni sa identifikovanim društveno-ekonomskim razvojnim potrebama lokalne zajednice u tek jednom od ukupno 15 posmatranih ciljeva održivog razvoja. U odnosu na pet ciljeva održivog razvoja je utvrđena djelomična usklađenost, dok je potpuna neusklađenost utvrđena u odnosu na čak devet ciljeva održivog razvoja.

- Strategije Opštine Stolac su usklađene sa utvrđenim potrebama lokalne zajednice jedino u cilju održivog razvoja pod nazivom „pristupačna energija iz obnovljivih izvora“.
- U odnosu na pet ciljeva održivog razvoja utvrđena je djelomična usklađenost sa identifikovanim potrebama lokalne zajednice, i to kod ciljeva: svijet bez siromaštva; zdravlje i blagostanje; dostojanstven rad i ekonomski rast; održivi gradovi i zajednice; partnerstvom do ciljeva.
- Potpuna neusklađenost razvojnih strategija Opštine Stolac je utvrđena u odnosu na slijedećih devet ciljeva održivog razvoja: svijet bez gladi;

kvalitetno obrazovanje; rodna ravnopravnost; čista voda i sanitarni uslovi; smanjenje nejednakosti; očuvanje klime; očuvanje vodenog svijeta; očuvanje života na zemlji; mir, pravda i snažne institucije.

Iz navedenog je evidentno da pristup razvoju u Opštini Stolac skoro uopšte nije orijentisan ka održivom, participativnom razvoju. Važno je dodati da su u strateškim dokumentima pojedine relevantne potrebe lokalne zajednice navedene samo tasksativno, odnosno bez jasno definisanog strateškog pravca budućeg djelovanja kako bi taj cilj zaista mogao biti i ostvaren. U takvim slučajevima je stepen usklađenosti razvojnih strategija procijenjen kao „djelomično usklađene“.

Strategija razvoja Opštine Stolac obuhvata period od 2015. do 2027. godine ali je objavljena 2018. godine, što ukazuje na neblagovremeno odnosno „retroaktivno strateško“ planiranje. Riječ je o prilično raširenoj praksi u BiH da nosioci vlasti donose strateške dokumente kako bi formalno ispunili obavezu a ne kako bi zacrtali željene ciljeve i mapirali niz nužnih koraka ka njihovom ostvarenju. Stolac je jedna od najnerazvijenijih lokalnih zajednica u BiH koja je vrlo opterećena unutrašnjim nacionalnim podjelama. Civilno društvo, poslovni sektor i građani uopšte su prevazišli te podjele u daleko većoj mjeri nego što je to uspjela politička vlast, koja je u velikoj mjeri generator i katalizator tih podjela. Ta vlast se, slično kao u Konjicu, ogleda u višedecenijskoj dominantnoj vlasti jedne političke opcije, samo što je u ovom slučaju riječ o Hrvatskoj demokratskoj zajednici (HDZ).

Lokalna zajednica često ističe tragičnost činjenice da Stolac ima sve predispozicije i potencijale da bude prosperitetna, održiva i harmonična zajednica, te da nije potrebno uložiti previše napora niti finansijskih sredstava da se to i postigne. Nažalost, evidentna je otuđenost lokalne vlasti od velikog broja svojih građana, kako bošnjačke tako i hrvatske i nacionalnosti. Ta otuđenost predstavlja jedno od osnovnih prepreka na putu ka održivom razvoju i prosperitetu. Ona se ogleda kroz niz narušenih društvenih odnosa poput nacionalne segregacije i lošeg kvaliteta obrazovnog sistema; rodne i drugih vrsta društvenih nejednakosti; te i lošeg kvaliteta i obima komunalnih usluga, koji se direktno reflektuje na povećano zagađenje okoline.

Analiza je pokazala neshvatljiv stepen nezainteresovanosti lokalne vlasti za ove teme, koje su sagovornici iz civilnog i privrednog društva u Stocu identifikovali kao ključne za brži održivi razvoj lokalne zajednice. Pristupačnost energiji iz obnovljivih

izvora je jedini cilj održivog razvoja oko kojeg postoji puna usaglašenost strateških dokumenata lokalne vlasti sa potrebama lokalne zajednice. Lokalna vlast je pravovremeno prepoznala potencijale korištenja sunčeve energije i izgradnja fotonaponskih elektrana je doživjela svojevrsan procvat u Stocu. Međutim, te elektrane ne donose nova radna mjesta a profit od njihovog poslovanja se kanališe ka uskom krugu vlasnika, koji nisu nužno iz Stoca. Stoga one ne donose veću korist niti razvojni zamah samoj lokalnoj zajednici.

U narednoj tabeli je uporedni prikaz potreba lokalne zajednice Stoca utvrđenih tokom terenskog istraživanja, sa potrebama koje je utvrdila lokalna vlast u svojim strateškim dokumentima, kao i stepena njihove međusobne usklađenosti u oblastima relevantnim za UN ciljeve održivog razvoja.

Ciljevi održivog razvoja	Razvojne potrebe identifikovane terenskim istraživanja.	Razvojne potrebe navedene u strateškim dokumentima Opštine Stolac	Mjere i aktivnosti planirane u strateškim dokumentima	Procjena stepena usklađenost i razvojnih strategija
Svijet bez siromaštva	Najugroženije kategorije su žene a naročito žene sa psihičkim problemima, te djeca i Romi. Nužna veća uključenost opštine i preuzimanje finansiranja uspješnih projekata kao što su dnevni boravak za	U naselju Ošanići izvan Stoca opština izgradila tri objekta za Rome, koji su malobrojna populacija u Stocu; oslonac na državne grantove za smanjenje siromaštva.	Nema programa za smanjenje siromaštva; ojačati socijalnu i zdravstvenu zaštitu i povećati socijalnu uključenost ranjivih skupina; nema statistike ni trendova broja korisnika socijalne pomoći;	Djelomično usklađene

	osnovce; osnaživanje žena kroz poljoprivredu i turizam;			
Svijet bez gladi	Sagovornici kažu da je javna kuhinja itekako potrebna u Stocu ali ne postoji.	Strategijom nije predviđena javna kuhinja ni drugi vidovi brige o gladnima.	Nema predviđenih mjera	Neusklađen o
Zdravlje i blagostanje	Maknuti obilježja Hrvatske zajednice hereceg Bosne i isključivo hrvatskog naroda; postoji izražena potreba za psihološkom podrškom i savjetovanjem .	Djeluju Dom za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje osoba s invaliditetom i drugih osoba te Centar za mentalno zdravlje; nema identifikovani h problema u zdravstvu.	Unaprijediti rad domova; Dom za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje osoba s invaliditetom i drugih osoba će u punom kapacitetu moći primiti oko 260 korisnika, te zapošljavati oko 100 osoba a trenutno je u domu zaposleno 50 djelatnika i smješteno 130 korisnika.	Djelomično usklađeno
Kvalitetno obrazovanje	Ukinuti aparthejd u obrazovanju; povećati kvalitet obrazovanja; nužna veća	Unaprijediti kvalitetu obrazovanja i obrazovne infrastrukture; uvođenja novih	Nema pomena segregacije u obrazovanju ni neformalnom obrazovanju; toplifikacija škola.	Neusklađen e

	podrška lokalne vlasti neformalnom obrazovanju;	strukovnih zanimanja potrebnih u sektorima turizma, ugostiteljstva i poljoprivrede.		
Rodna ravnopravnost	Nezaposlenost značajno više pogađa žene Nužna podrška opštine za osnaživanje žena kroz poljoprivredu i poduzetništvo.	Nema postavljenih strateških ciljeva usmjerenih na povećanje ravnopravnost i žena niti na osnaživanje žena kroz poduzetništvo .		Neusklađene
Čista voda i sanitarni uslovi	Oko 59% stanovnika priključeno na vodovod a samo 35% na kanalizaciju; Gubici na vodovodnoj mreži iznose čak 73%; nužne investicije u izgradnju prečišćivača otpadnih voda.	Postoji ideja i odluka za izgradnju prečišćivača ali konkretnih planova još uvijek nema pa su kanalizacione vode najveći zagađivač rijeke Bregave.		Neusklađene

Pristupačna energija iz čistih izvora	Obezbijediti energiju iz obnovljivih izvora.	Opština koristi potencijal solarne energije; Planirano oko 115 hektara za fotonaponske elektrane; Prva opština u BiH u kojoj je izgrađena fotonaponska elektrana; izgrađene ukupno 22 elektrane ukupne snage 3 MW.	Prema Strategiji razvoja Opštine Stolac 2015. - 2025. godine, još 96 investitora je u fazi dobivanja potrebnih odobrenja za izgradnju fotonaponskih elektrana. Pokrivenost elektroenergetskom mrežom je dobra čak i u ruralnim dijelovima Opštine Stolac.	Usklađene
Dostojantven rast i ekonomski rast	Pobijediti migraciju i apatiju; poljoprivredni poticaji u opremi poput hladnjača, kombinovanih motokultivatora ili sistema za navodnjavanja; pravednija podjela poticaja; davanja zemlje u zakup onima koji zaista proizvode.	Ključni, prioritetni pravci razvoja Stoca su ulaganje u cestovnu, turističku i poljoprivrednu infrastrukturu; razvoj poljoprivrede i proizvodnja zdrave hrane	Poticanje voćarstva; vinogradarstva; povrtlarstva; udruživanja u zadruge; pčelarstva; aromatičnog i ljekovitog bilja; sanacija vodonatopnog kanala; proširivanje sustava za navodnjavanje; davanje poljoprivrednog zemljišta u zakup;	Djelomično usklađene

			brendiranje stolačke janjetine; poticanje razvoja stočarstva.	
Smanjenje nejednakosti	Prevazići nacionalnu i političku podijeljenost; segregaciju u školama i drugim javnim institucijama; ekonomsko raslojavanje.	Strategija razvoja se temelji na principima okolišne održivosti i socijalne uključenosti koji podrazumijeva jednake prilike za sve i pravedno identifikovanje potreba i interesa svih a posebno marginaliziranih i socijalno isključenih.	Nema spomena segregacije u obrazovanju; ekonomskog i političkog raslojavanja;	Neusklađene
Održivi gradovi i zajednice	Poticati organsku poljoprivredu i uvezati sa turizmom i kulturom; postići održivo upravljanje otpadom i izgraditi sistem za prečišćavanje komunalnih	Usmjerenje ka razvoju organske poljoprivrede.	neispunjeni ostaju neki ključni preduslovi održivo upravljanje otpadom i prečišćavanje komunalnih otpadnih voda prije ispuštanja u rijeku Bregavu.	Djelomično usklađene

	otpadnih voda			
Očuvanje klime	Uvesti zaštitu poljoprivrednika od nepogoda; poticati organsku proizvodnju.	Povećanje energetske efikasnosti projektima utopljanja škola i drugih javnih objekata;		Neusklađene
Očuvanje vodenog svijeta	Riješiti problem upravljanja otpadom i kanalizacije.	Izgradnja prečištača otpadnih voda je planirana u razvojnim dokumentima ali postupak za izradu tenderske dokumentacije još nije pokrenut.		Neusklađene
Očuvanje života na zemlji	Povećati pokrivenost prikupljanjem otpada; sanirati i izmjestiti deponiju sa lokacije uz rijeku Bregavu i pećinu Badanj;	42 posto stanovnika je pokriveno sistemom organizovanog prikupljanja otpada; čeka se izgradnja regionalnog centra za upravljanje otpadom iako	Jedan od operativnih ciljeva je bio do 2021. godine uspostaviti efikasan sistem upravljanja otpadom ali ništa nije urađeno u proteklih nekoliko godina.	Neusklađene

		ni proces određivanja lokacije za izgradnju ovog objekta još uvijek nije završen.		
Mir, pravda i snažne institucije	Zaustaviti ratno-huškačke narative lokalne politike; okončati segregaciju u obrazovanju i drugim aspektima javnog života; fokusirati izborne kampanje na ubrzanje održivog razvoja.	Nema identifikovanih ciljeva u tom pravcu niti je to uočeno kao problem.		Neusklađeno
Partnerstvo m do ciljeva	Pospješiti saradnju poslovnog i javnog sektora.	Prepoznata nužnost stvaranja partnerstva, između samih poljoprivrednih proizvođača, tako i javnog sektora i	Nema konkretnih mjera.	Djelomično usklađene

		drugih udruženja.		
--	--	----------------------	--	--